

ЗВІТ

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ МІСТА ЦЮРУПИНСЬКА

Опитування проводилося

Експертним комітетом з економічного розвитку

у співробітництві із проектом

«Економічний розвиток міст»

за підтримкою

червень 2007 року

Зміст:

I.	ВСТУП	3
II.	МЕТОДОЛОГІЯ	3
III.	ОСНОВНІ ВИСНОВКИ	3
IV.	РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ	5
V.	Статус підприємства	5
VI.	Загальний стан бізнесу	5
VII.	Споживачі	6
VIII.	Питання трудових ресурсів і зайнятості	7
IX.	Нерухомість	9
X.	Послуги, які надаються органами місцевої влади	10
XI.	Критичні питання	12
XII.	Загальні враження	13
XIII.	УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК	14

I. Вступ

У травні 2007 року було проведене опитування роботодавців міста Цюрупинська. Це опитування є елементом процесу стратегічного планування економічного розвитку із залученням громади - проекту, що буде визначати економічне майбутнє міста. Метою опитування було одержання корисної й достовірної інформації для членів Експертного Комітету з економічного розвитку (КЕР) щодо думки тих, хто здійснює інвестиції й створює робочі місця в Цюрупинську. Серед питань анкети були історія й статус підприємства, характер бізнесу, робоча сила й персонал, інформація про розміщення підприємства, послуги, які надаються органами влади, і відносини з ними, а також загальна думка про місто як середовище для ведення бізнесу.

II. МЕТОДОЛОГІЯ

В опитуванні взяло участь 28 підприємств. Серед компаній у переліку для опитування були великі роботодавці міста, а також вибірка малих і середніх підприємств. Серед обстежених підприємств 4 великих, із чисельністю працюючих понад 200 чоловік, 14 - середніх підприємств і 9 - малих підприємств, із чисельністю до 50 чоловік. Ця вибірка підприємств у цілому відображає економічну структуру міста. У цьому звіті наведені узагальнені відповіді опитаних підприємств.

Для одержання по можливості повних і відвертих відповідей, респондентів попередили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах залишиться конфіденційною.

Опитування 28 суб'єктів господарської діяльності не може повною мірою відобразити бачення всього бізнес-співтовариства Цюрупинська, тому не претендує на репрезентативність, але, будучи експертною оцінкою, дозволяє виявити найбільш вузькі місця в розвитку місцевої економіки й визначити найбільш суттєві фактори для поліпшення бізнес-клімату. Крім того, дозволяє порівняти результати цього опитування з результатами аналогічних опитувань, проведених в інших містах України.

III. ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

1. Місцева економіка демонструє ознаки консолідації після недавніх процесів приватизації, які проявляються в становленні й динамічному рості сектору малих і середніх підприємств.
2. Місцеві підприємці незадоволені загальною економічною ситуацією в країні, національним законодавством, нестачею кваліфікованої робочої сили, бюрократизмом, корупцією, застарілою інфраструктурою, а також відсутністю житлового будівництва.
3. Загальна кількість працівників на всіх підприємствах-респондентах зараз становить 2969 чоловік, а в наступному році ці підприємства забезпечать роботою більше 3 тисяч цюрупинців. Ряд промислових підприємств, що пережили процес реструктуризації й скорочення, сьогодні зміцнюють і збільшують кількість робочих місць. Проте, основною рушійною силою створення нових робочих місць є швидко зростаючий малий і середній бізнес.
4. Місцева економіка зараз перебуває на підйомі - рівень зайнятості, продуктивність і очікування щодо інвестицій досить високі. Існують серйозні плани збільшення обсягів продажів і інвестування в розвиток діючих підприємств.
5. Експортна орієнтація місцевої економіки є дуже низкою. Лише 4 компанії з опитаних займаються зовнішньоекономічною діяльністю. У цілому обсяги експорту місцевих підприємств невеликі й вони переважно обслуговують місцевий і регіональний ринки (тобто національний ринок). Загальний рівень експортної орієнтації становить 5% і повністю забезпечується виробничими компаніями. Більше 70% від загального обсягу збуту здійснюється на території Херсонської області.

6. Позитивним результатом є той факт, що компанії оцінили на «відмінно» 32% своїх працівників і поставили «добре» 42 відсоткам, що говорить про високий рівень задоволеності робочою силою. Частка «поганих» працівників незначна - лише 2%.
7. Середня заробітна плата виросла з 794 грн. в 2006 році до 900 грн. на місяць в 2007р. Багатьом підприємствам не вистачає працівників необхідної кваліфікації, головним чином технічних спеціальностей. Можна очікувати також, що ця проблема залишиться актуальною в найближчій перспективі.
8. У Цюрупинську існує досить високий потенціал для розширення бізнесу - 19 компаній (близько 70% від опитаних) мають плани модернізації або вдосконалення своїх нинішніх потужностей з метою розширення своєї діяльності в місті. Загальна сума інвестицій може досягти більше 80 млн.грн. Підприємства планують створити додатково більше 300 робочих місць, що є досить незначним показником при заявленому обсязі інвестицій. Лише три підприємства мають намір перенести свою діяльність за межі міста або розглядають таку можливість. Головною причиною для цього є розширення ринків збуту, що пов'язане з низькою платоспроможністю населення й високою внутрішньою конкуренцією.
9. У цілому якість послуг, які надаються органами місцевого самоврядування, одержали низьку оцінку (у середньому 3,34 по 4-бальною шкалою, де 1 є найвищою, а 4 - найбільш низькою оцінкою). Найнижчий рівень задоволеності пов'язаний з житловим будівництвом, підтримкою МСП, наданням ділянок і споруджень для бізнесу, надання дозволів на будівельні роботи.
10. 4 респондента оцінили якість місцевої влади на відмінно й 13 з 28 – на гарно, що в цілому становить близько 60% опитаних. Близько 25% оцінили місцеву владу як задовільну. Оцінок «погано» не було.
11. Також було запропоновано висловити думку про бізнес-клімат у місті. Позитивну оцінку місту дали близько 70% опитаних. Сім респондентів назвали місто відмінним місцем для ведення бізнесу, 12 оцінили місцевий бізнес-клімат як гарний, і 7 поставили оцінку «задовільно».
12. Респонденти на питання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які повинні бути відображені в стратегічному плані відзначили: іноземні прямі інвестиції (50%) комунальна інфраструктура (46%), будівництво житла (43%), розвиток малих і середніх підприємств (29%), навколишнє середовище (29%), освіта (29%), сільське господарство/розвиток села (21%), туризм (18%). З погляду роботодавців місцева економіка покращиться завдяки позитивним змінам на місцевому рівні (розвитку комунальної й бізнесової інфраструктури), кращому співробітництву між бізнесом і владою (розвиток малих і середніх підприємств), за підтримкою зовнішніх ресурсів (прямих інвестицій).

IV. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

1. СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Переважну більшість обстежених підприємств (18 з 28) було засновано до 1990 року. Найбільша частка новостворених компаній належить до малих і середніх підприємств у сфері виробництва встаткування, що комплектують, продуктів харчування, поліграфії, будівельних матеріалів, пасажиро - і вантажоперевезень, сервісу автомобілів, оренди спецтехніки, будівельно-монтажних і електромонтажних робіт.

18 підприємств засновані до 1990 року і є «продовжувачами справи» традиційних галузей економіки міста, але майже всі вони пройшли через процеси реструктуризації й зміни власників.

Великі роботодавці в даному опитуванні представлені в основному «традиційними» підприємствами харчової, легкої промисловості й підприємством водного господарства.

Присутність іноземного капіталу, якщо вимірювати її відповідною часткою працівників (23%), є досить високою для України. У той же час частка власності юридичних і фізичних осіб (приватний бізнес) досягає 18% і 33% відповідно. До опитування залучалися й комунальні підприємства, але їхня частка не велика (12%). Низька питома вага в структурі власників державної форми власності (14%) свідчить про те, що приватизаційні процеси в регіоні практично завершилися.

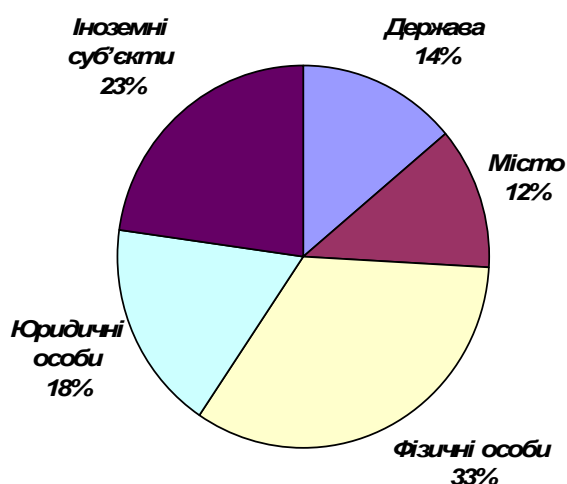

Рис.1. Структура владельців

2. ЗАГАЛЬНИЙ СТАН БІЗНЕСУ

Економіка міста Цюрупинська добре диверсифікована. Її головним сектором завжди є промисловість. Але швидкими темпами розвивається підприємництво. Малі й середні підприємства працюють як у сфері виробництва, так і сфері надання послуг, серед опитаних це співвідношення становить у середньому 50/50. Промисловість залишається основою економіки, незважаючи на втрату в останні роки певної кількості робочих місць.

Респонденти серед факторів негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції або послуг (див. мал. 2) у першу чергу відзначили загальну економічну ситуацію, що згадувалася 54% всіх респондентів. Далі йде група факторів, у яку увійшли: національне законодавство - 43% і недолік кваліфікованих кадрів 43%. У наступну групу факторів увійшли: видатки на матеріали й комплектуючі, застарілі засоби виробництва, внутрішня конкуренція, видатки на енергію, процентні ставки (від 32% до 25% опитаних). Найменше опитаних хвилюють питання, зв'язані: з обмеженнями по захисту навколишнього середовища, з відношенням до них місцевої влади, з вартістю робочої сили.

Очікування, пов'язані з більш тісним співробітництвом України з ЄС або вступом у цю організацію, мають більше негативний відтінок, хоча підприємства високо оцінюють й позитивні наслідки. Серед позитивних очікувань домінують: стабільний бізнес-клімат (54%), кращий правовий захист підприємців (36%), стабільний ринок капіталу (32%). Дані показники, пов'язані з початком процесу інтеграції, демонструють нам, чого цим підприємствам найбільше не вистачає в сьогоднішній Україні.

З іншого боку серед негативних очікувань домінує такий фактор, як додаткові витрати на пристосування підприємства до нових умов (61%). Викликає побоювання, що процес інтеграції приведе до більш високої вартості робочої сили, подорожчання товарів і послуг, а також посиленню конкуренції (близько 40%). Четверта частина опитаних зв'язує вступ України в ЄС із більше суворим захистом споживачів і більше суворими правилами для бізнесу з боку держави.

Якщо розглядати вибірку в розрізі окремих секторів, експортно-орієнтовані підприємства найбільше оптимістично настроєні на співробітництво з ЄС, тоді як в інших домінують негативні уявлення.

3. СПОЖИВАЧІ

Всі компанії охоче надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів (мал. 2). Експортна орієнтація місцевої економіки є дуже низкою. Лише 4 компанії з опитаних займаються зовнішньоекономічною діяльністю. У цілому обсяги експорту місцевих підприємств невеликі й вони переважно обслуговують місцевий і регіональний ринки (тобто національний ринок). Загальний рівень експортної орієнтації повністю забезпечується виробничими компаніями й становить 5% (3% - інші країни СНД, 1% - інші країни Європи, 1% - інші країни миру). Більше 70% від загального обсягу збуту здійснюється на території Херсонської області, 21% - в інших областях України.

Більшість респондентів планують збільшення обсягів збуту в 2007 році в порівнянні з попереднім роком (у середньому близько 50%). Лише 4 підприємства не планують збільшення обсягів реалізації продукції. Середній обсяг реалізації продукції на одного працівника перебуває на рівні близько 32,2 тис.грн. Для інших міст України це не дуже високий показник. Тому підвищення продуктивності праці ключове завдання для підприємств Цюрупинська.

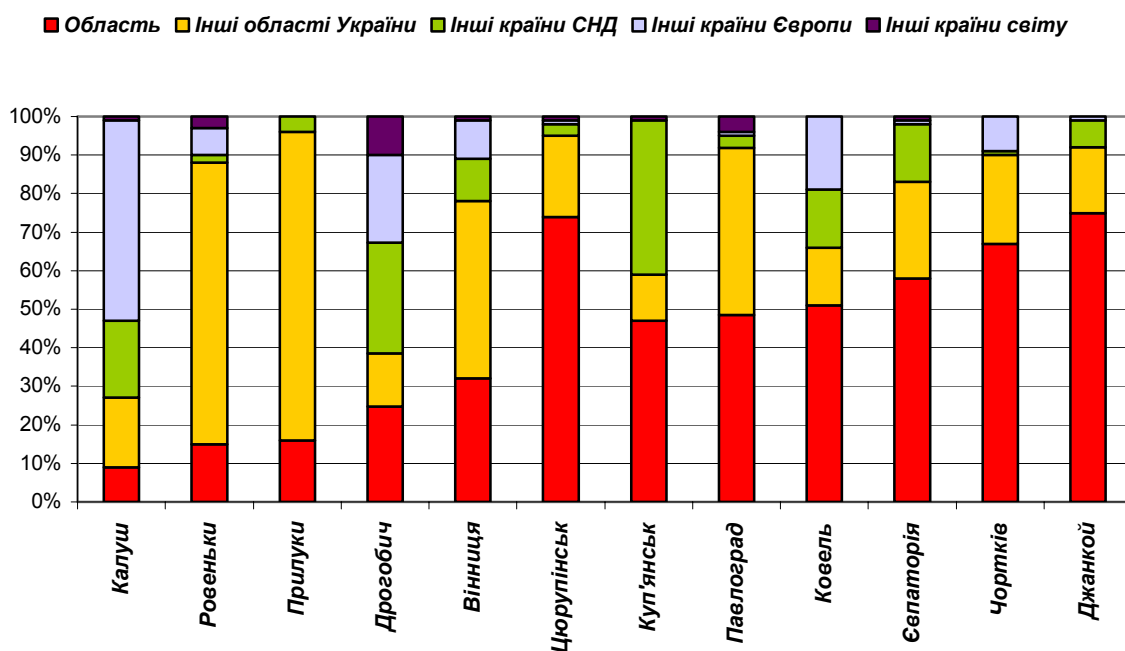

Рис. 2. Ринки збуту місцевої економіки – рівень експортної орієнтації

Для 22 підприємств однією з основних причин розміщення в Цюрупинську є наявність ринку покупців. Наявність кваліфікованої робочої сили, як головну причину розміщення підприємства, вказали 18 підприємств. 13 підприємств серед таких причин назвали наявність постачальників сировини й наявність кластера галузей, споріднених за профілем виробництв.

4. ПИТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І ЗАЙНЯТОСТІ

Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, які брали участь в обстеженні в 2007 році - 2969 чоловік. П'ять років тому на цих підприємствах разом

працювало 1951 працівників, а торік - 2778. Кілька великих роботодавців скоротили виробництво й кількість робочих місць, але в той же самий час створювалися нові робочі місця в секторі малого й середнього бізнесу.

Респонденти оптимістично дивляться в майбутнє: по їх переконанню, негативні тенденції зайнятості в попередні роки зміняться, і в наступному році вони додатково працевлаштують більше 150 чоловік (збільшення на 5,1 %). Відповідаючи на запитання про нові інвестиції, учасники опитування повідомили, що протягом наступних трьох років планують створити близько 300 нових робочих місць. Жінки в середньому становлять 36,1 відсотка працівників у вибірці, що логічно враховує різні по характеру виробництва підприємства. Хоча, варто помітити, що у вибірку не потрапили основні роботодавці для жінок - сфери освіти й охорони здоров'я - де їхня питома вага досить висока. Частка працівників з вищою освітою досягла в поточному році майже 15 відсотків, але очікуване збільшення робочих місць буде пов'язано в першу чергу із прийомом на роботу кваліфікованих робітників, тому частка працівників з вищою освітою зменшиться.

Роботодавці в цілому задоволені якістю свого персоналу. За словами респондентів, 32 відсотка працівників є відмінними, 42 відсотків - гарними, 24 відсотка - задовільними й лише 2 відсотки - поганими.

Середньомісячна фактична заробітна плата на обстежених підприємствах становить 900 грн. (в 2006р. - 794 грн.). Найбільш низькими є середньомісячні заробітки на малих і середніх підприємствах. Взагалі диференціація заробітної плати в місцевій економіці відбувається в діапазоні від 600 грн. до 1470 грн. на місяць.

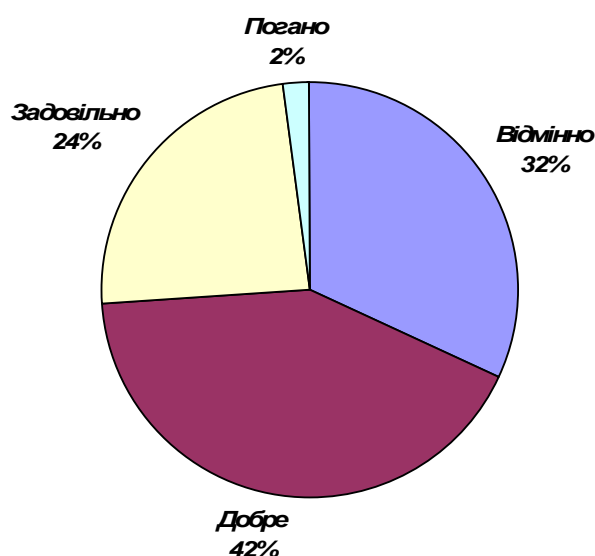

Рис. 3. **Качество рабочей силы**

Недолік кваліфікованої робочої сили стає усе більшою проблемою. Тільки 4 роботодавця не мають нестачі у кваліфікованих кадрах. Більшість відчувають цю нестачу вже сьогодні або очікують виникнення кадрових труднощів у майбутньому (див. Додаток).

Найчастіше згадували нестачу або потенційну нестачу працівників технічних професій, як з вищою освітою (інженери, менеджери, юристи, фінансисти, програмісти й т.п.), так і висококваліфікованих професіоналів (швачки, будівельники, винороби, поліграфісти, водії, машиністи на спец транспорт, диспетчера, майстра, технологи й т.д.).

5. НЕРУХОМІСТЬ

Серед опитаних підприємств більшість не є власниками будинків, у яких вони розміщені, або не мають право на користування землею. Більшість підприємств (мал. 4) мають достатні площі для розширення.

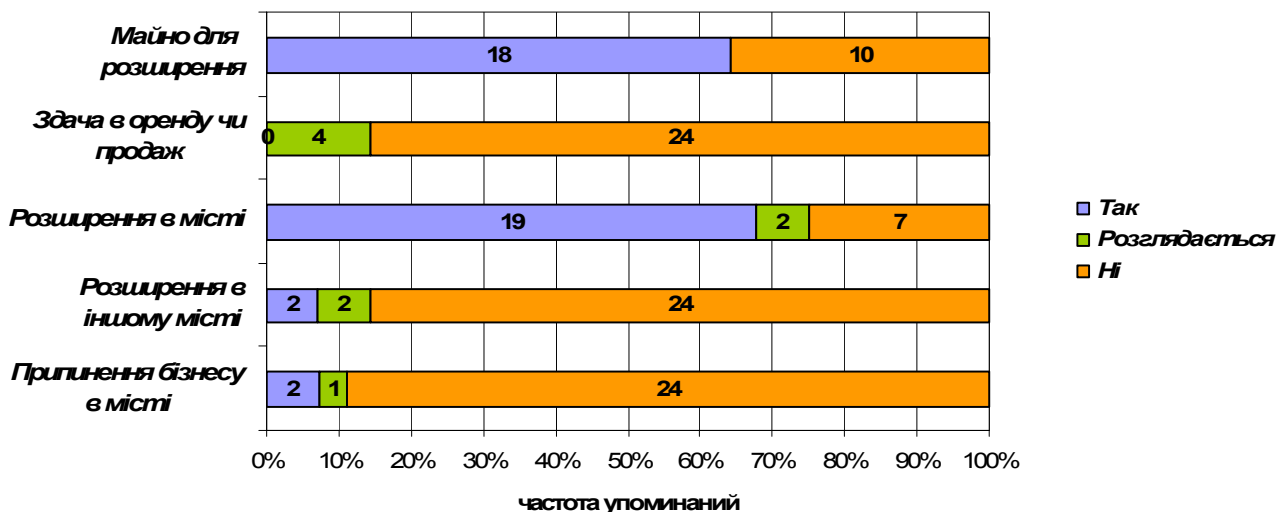

Рис. 4. Інформація о нерухомості и возможностях для расширения

У Цюрупинську існує не досить високий потенціал для розширення бізнесу – близько 70% опитаних компаній планують розширювати виробництво, не розглядають таку можливість тільки близько 25%. 4 компанії планують розширювати власну діяльність на території інших адміністративно-територіальних одиниць, не скорочуючи виробництво в Цюрупинську. Розширення виробництва вони планують здійснювати в Білозерському, Дніпровському, Комсомольському, Каховському районах, а також у Голій Пристані й Каланчаку. Лише 2 підприємства вирішили припинити свою діяльність у місті й перенести її на іншу територію й 1 - розглядає таку можливість. Головною причиною для цього є розширення ринків збуту, що пов'язане з низькою платоспроможністю населення й високою внутрішньою конкуренцією.

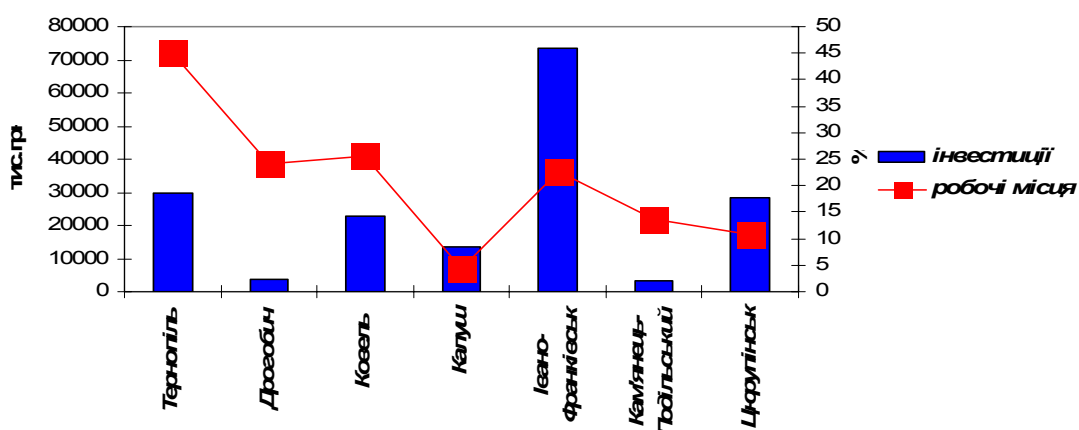

Рис. 5. Інвестиції на одного работника и создание новых рабочих мест

Багато підприємств (18 з 28) планує здійснення істотних інвестицій у збільшення виробничих потужностей або підвищення рівня технологічності виробничого процесу (мал. 5) протягом цього й декількох наступних років.

Планується вкласти більше 84 млн.грн. і створити понад 300 нових робочих місць. Якщо ці цифри виявляться реальними, це, безперечно, допоможе росту місцевої економіки. Обсяг запланованих інвестицій є досить великим, а очікувана кількість новостворених робочих місць - дуже не значною, мабуть, очікувані інвестиції будуть спрямовані, у першу чергу, на підвищення рівня технологічності виробництва, оскільки найбільша частка інвестицій припадає на виробничий сектор місцевої економіки.

6. Послуги, які надаються органами місцевої влади

Респондентам було запропоновано оцінити десять видів муніципальних послуг зі шкали від 1 до 4 (1 - відмінно, ... 4 - незадовільно). У середньому ці послуги одержали оцінку 3 що відповідає загальній середній оцінці в інших містах. Якщо говорити конкретно (мал. 6), то найнижчий рівень задоволеності пов'язаний з житловим будівництвом, підтримкою малого й середнього бізнесу, наданням ділянок і виробничих площ для бізнесу й наданням дозволу на будівельні роботи.

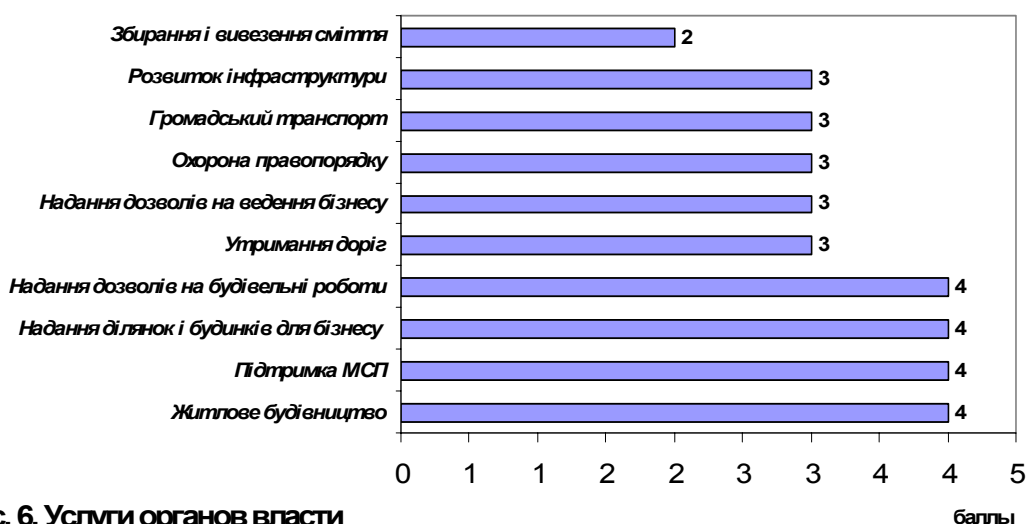

Рис. 6. Услуги органов власти

Далі йде пакет послуг, які в основному забезпечують якість життя в місті: утримання доріг, охорона правопорядку, робота суспільного транспорту, комунальна інфраструктура. Ці послуги одержали незадовільну оцінку. Незадоволені роботодавці міста й тяганиною, пов'язаною з наданням дозволів для ведення бізнесу. На думку респондентів необхідно спростити дозвільний механізм надання ділянок і ведення бізнесу; організувати процес спілкування влади з бізнесом; підтримувати малий і середній бізнес; будувати більше житла для молоді, якої дуже багато в місті; упорядкувати міські дороги й поліпшити транспортний зв'язок з окремими частинами міста; модернізувати систему збору сміття й створити підприємство для його утилізації.

Підприємства також запитували про послуги, які повинні надаватися міською владою представникам бізнесу Цюрупинська. Як демонструє мал.7, підприємства в тім або іншому ступені підтримують практично все із запропонованих послуг. Найбільш привабливими для респондентів виявилися ідеї активного залучення інвестицій і залучення до роботи фахівців з економічного розвитку. Високий рейтинг одержали ідеї створення центрів сприяння бізнесу, надання переваги місцевим фірмам і розвитку робочої сили. Близько 60% опитаних підтримали ідеї податкових стимулів і бізнес-інкубаторів. Від 40% до 50% вважають, що необхідні фінансова підтримка підприємств і безпосередньо допомога в керуванні бізнесом. Негативну оцінку одержала ідея надання під бізнес ділянок, які забезпечені інфраструктурою, по штучно заниженій ціні. Цей показник істотно відрізняється від оцінок компаній в інших країнах Східної Європи.

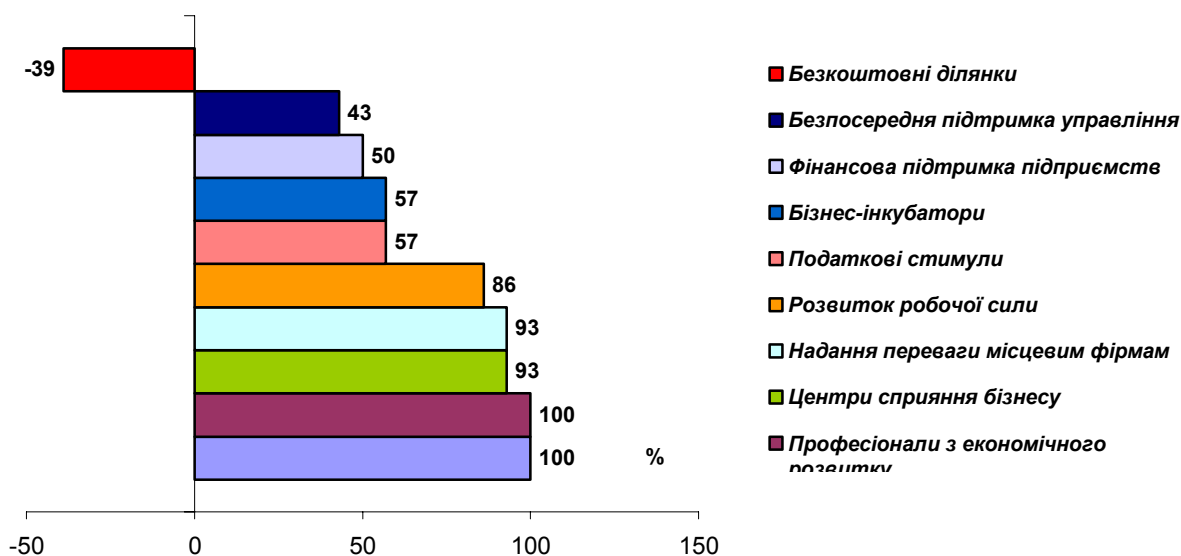

Рис. 7. Підтримка ініціатив органів влади

Підприємства-респонденти оцінили задоволеність від контактів із владними структурами й посадовими особами. Як видно на мал. 8 найбільш високі оцінки одержали Міський голова, санітарно-епідеміологічна станція, податковий орган, пожежна охорона, районні органи влади, чого не скажеш про обласні органи влади. Найбільше негативно оцінили респонденти задоволеність від взаємодії з управлінням міліції. Низькі оцінки також одержали крім обласних органів влади, відділ з питань підтримки розвитку бізнесу, відділ з питань інвестицій, центр зайнятості, орган реєстрації бізнесу. При взаємодії з міською радою, також в опитаних виявилось багато негативних вражень.

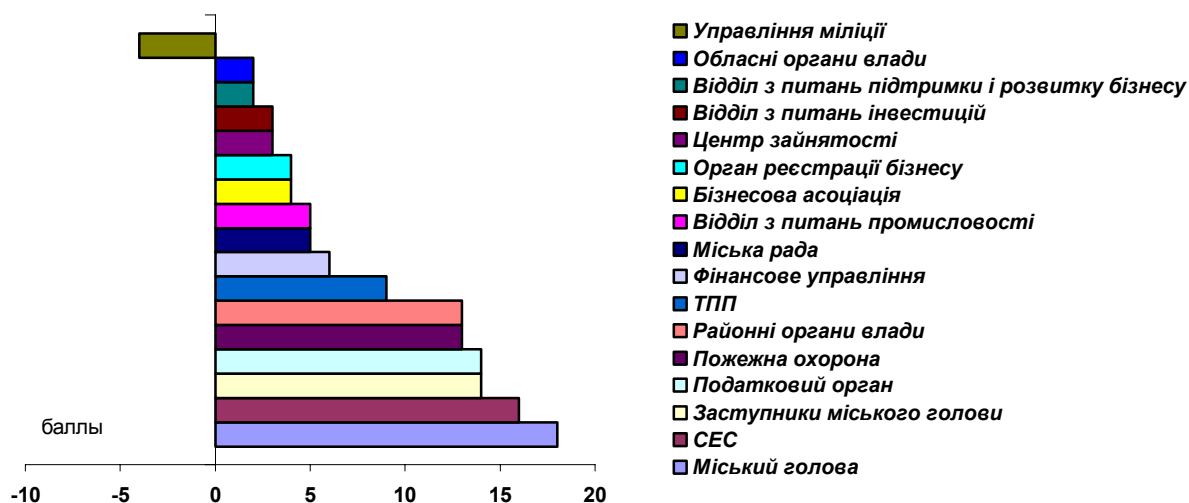

Рис. 8. Контакти с органами влади та контролю

Численні коментарі учасників опитування можна об'єднати в одну пропозицію: високий рівень бюрократизму, низький рівень компетентності чиновників, багато зайвої звітності, тривалі процедури проходження документів, через які губиться багато часу, недотримання строків, невідповідне відношення з боку цих державних і контролюючих установ до підприємства як до клієнта (і платника податків), безсистемні перевірки, вимагання, корупція, недосконале законодавство, немає партнерських відносин між владою й бізнесом.

Всі ці висловлення типові для міст України, у яких проводилися аналогічні опитування.

7. КРИТИЧНІ ПИТАННЯ

Респонденти дали такі відповіді на питання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані (див. мал. 9):

- Залучення прямих іноземних інвестицій 50%
- Комунальна інфраструктура - 46% респондентів;
- Будівництво житла -43 % респондентів.

Близько 30% опитаних віддали перевагу таким напрямкам як: розвиток малих і середніх підприємств; охорона навколишнього середовища; розвиток освіти й підвищення кваліфікації.

Більше 20% вважають, що треба розвивати туризм, а 18% бачать перспективи в розвитку сільського господарства.

Рис.9. Критичні питання

8. ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ

Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи влади діючих на території Цюрупинської міської ради. Більшість опитаних позитивно оцінюють роботу місцевої влади й це багато в чому пов'язане з очікуваннями позитивних змін від зусиль нового міського голови. Негативних оцінок не було взагалі.

Також було запропоновано висловити думку про місто як місця для ведення бізнесу. Позитивні оцінки й у цьому випадку виявилися домінуючими, негативних оцінок не було.

Як сильні сторони міста всі учасники відзначили в першу чергу вигідне місце розташування, як з географічної точки зору, так і з погляду транспортної розв'язки. Позитивними прикладами елементів бізнес-клімату на території Цюрупинської міської ради, відзначеними респондентами, як правило, були наступні:

- Підтримка місцевої влади, формування команди, що направляє свої зусилля на підвищення рівня життя й добробуту, підвищення рівня ділової активності.
- Наявність транспортної інфраструктури: ріка, причали, дороги,
- Сировинна база: пісок, ліс, вода,
- Природно-кліматичні фактори для розвитку рекреаційного бізнесу: близькість моря, піски (авто ралі), веслування, зелений бізнес.

- Дешева робоча сила, промислова база, сільське господарство, виробнича інфраструктура, доступ до технічної води, земля для розвитку.

До негативних факторів респонденти відносять наступне:

- Недостатньо упоряджене місто, слабо працюють комунальні служби, недостатньо чисто в місті, місто розташоване на місцях, що підтоплюються.
- Сезонність, слабкий економічний розвиток міста, недостатньо підприємств виробляючих конкурентну продукцію для збуту за межами регіону, немає професійних менеджерів-економістів, немає лідерів, мало кваліфікованої робочої сили, висока конкуренція, відсутність фахівців високої кваліфікації, безконтрольний вивіз сировини, низька платоспроможність населення
- Загальна економічна ситуація, відсутність державної підтримки, низька фінансова самостійність міста, слабкий інвестиційний клімат, не визначені стратегічні напрямки, відсутність загальної стратегії розвитку, немає партнерських відносин влади й бізнесу.

V. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені погляди бізнес-співтовариства Цюрупинська. Їхнє загальне відношення до міської влади значною мірою буде визначати, яким буде економічне майбутнє міста - ріст, застій або занепад. Звіт допоможе Експертному Комітету з економічного розвитку в його роботі й буде корисним для міської влади в роботі над підтримкою й поліпшенням бізнес-клімату в місті.

Проект «Економічний розвиток міст» висловлює вдячність всім представникам підприємств, які поділилися своїми думками й надали корисну інформацію Експертному Комітету, а також усім, хто присвятив свій час проведенню опитування.

Спеціальності, у яких відчують нестачу підприємства м. Цюрупинська

Інженерно-технічні спеціальності:

- менеджери;
- інженери;
- технологи виноробства;
- технологи харчових безалкогольних напоїв;
- інженери-механіки харчового устаткування;
- енергетики;
- фахівці з будівництва й експлуатації автодоріг;
- фінансові працівники;
- програмісти;
- юристи;
- диспетчера;
- інспектори

Робочі спеціальності:

- електромонтажники;
- газоелектрозварювальники;
- хіміки-лаборанти;
- машиністи-трактористи;
- муляри;
- обробники;
- будівельники;
- електрики;
- водії-експедитори;
- наладчики швейного устаткування;
- швачки;
- двірники;
- механізатори на спецтехніку;
- водії таксі;
- водії 1 і 2 класу;
- водії категорії Д;
- сіточники (виробництво промфільтрів);
- машиністи;
- верстатники;
- оператори поліуретанових установок;
- майстри виробництва;
- поліграфісти.